

ARÀBIA SAUDITA i els resultats de la planificació econòmica

Parlar d'agricultura a l'Aràbia Saudita és parlar dels reptes que planteja l'escassetat d'aigua per el sector. L'agricultura a l'Aràbia Saudita es centra en la producció de blat, dàtils, productes lactis, ous i aviram, pesca, fruites i verdures i flors pel consum intern i mercats de tot el món.

El govern de la nació està molt involucrat en la indústria de l'agricultura, i el ministeri d'Agricultura és el principal responsable de les polítiques agrícoles en un model d'economia dirigida semblant al que opera el conjunt del país, en general, molt intervengut.

El sector privat també té un paper però molt subeditat i controlat pels òrgans governamentals. Els recursos com l'aigua o el combustible estan subvencionats el que ha donat peu a tot una sèrie de disfuncionalitats en el mercat, el que ha portat a l'extrem de que, en l'actualitat, Aràbia Saudita depèn en un 70% de les importacions per satisfer les seves necessitats d'aliments.

Degut aquest esquema fràgil d'economia dirigida i degut a una "crisi d'intervencionisme", en els darrers anys el sector agrícola del país –que ja té plantejats importants reptes només per la seva localització geogràfica – s'ha anat deteriorant de manera constant.

Una part important de l'Aràbia Saudita és desert, el país té amplies regions on el clima és favorable per l'agricultura però que, en part per una mala gestió dels recursos, són regions que no han acabat de desplegar des del punt de vista de la rendibilitat i la producció agrícola. El govern, per compensar aquesta dinàmica, ha ajudat a aquest procés mitjançant la conversió de grans extensions de desert en camps agrícoles. Però aquesta ajuda s'ha fet de manera centralitzada, mitjançant la implementació de grans projectes de reg i l'adopció de la mecanització a gran escala, el que ha afegit zones d'àrees cultivables però a un gran cost i amb grans ineficiències durant el procés.

Camps agrícoles al llit de la conca del riu As-Sirhan d'Aràbia Saudita tal i com es veuen des de l'Estació Espacial Internacional el 2012.

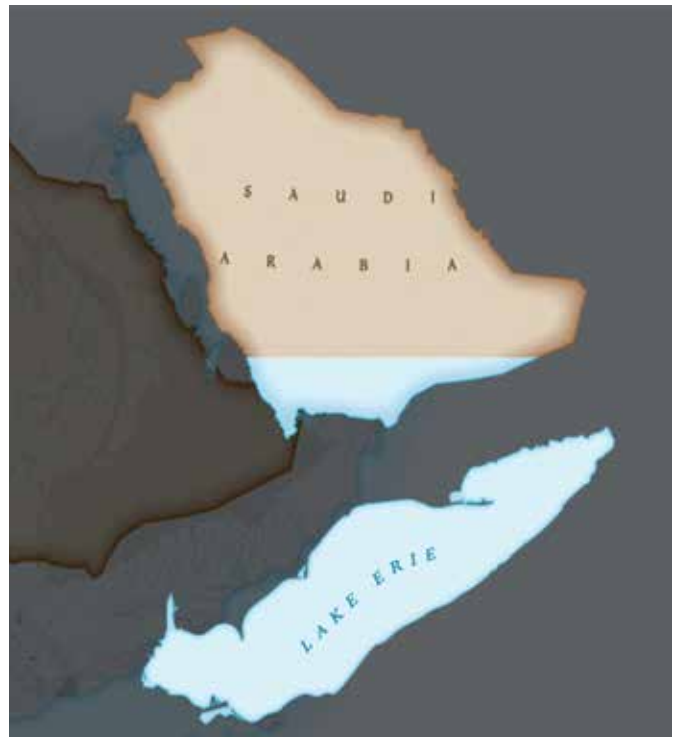

La modernització agrícola al país va començar durant la dècada de 1970 i principis de 1980, quan el govern va emprendre un programa amb diferents línies de treball per impulsar i comercialitzar l'agricultura, i enfortir la indústria. El suport indirecte implicat en una inversió considerable en infraestructura, subministrament d'electricitat, instal·lacions de reg, sistemes de carreteres secundàries, i altres instal·lacions de transport per a la distribució i comercialització de la producció agrícola. El pla integral també va incloure la redistribució de les terres de manera centralitzada per afavorir la eficiència.

Bàsicament, el govern va implementar un pla dirigit per buscar l'autosuficiència alimentària. El govern subvenciona bombes i energia perquè els agricultors podrien aspirar l'aigua subterrània. Però els mètodes de reg eren primitius –al no ser un sistema de mercat privat no es van donar incentius a l'estalvi–. El resultat va ser, per exemple, el fet de que grans extensions de desert es reguessin per inundació en un país dominat per una climatologia totalment adversa.

Totes aquestes intervencions del govern dins del sector agrícola no han acabat de ser del tot exitoses. Sí és cert que la producció agrícola del país ha crescut. Aquest creixement ha estat a costa de sobre-explotar els recursos disponibles, i molt especialment de l'aigua, en un cas no gaire diferent comparat amb altres experiments d'enginyeria social on és el govern qui de manera planificada vol controlar i dirigir l'economia. En l'actualitat, el país afronta una greu crisi degut a una important disminució de l'aigua en els seus aqüífers subterranis la descomposició territorial, demogràfica y del propi sector agrícola com a conseqüència. Fa quaranta anys, quan l'agricultura intensiva moderna va començar, hi va haver un sorprenent 120 milles cúbiques (500 quilòmetres cúbics) d'aigua per sota del desert d'Aràbia, prou com per omplir el llac Erie. Però en els últims anys, fins a 5 milles cúbiques (21 quilòmetres cúbics) s'ha bombejat a la superfície a l'any per al seu ús a les granges¹. Els experts estimen que les quatre cinques parts d'aigua "fòssil" (aqüífers) dels saudites s'ha, literalment, evaporat. Un dels recursos d'aigua dolça més grans i més antics del planeta, en un dels seus llocs més calents i ressecs, ha estat pràcticament buidada en poc més d'una generació degut a una organització centralitzada i planificada de l'economia com ja va passar, per exemple, en l'extinta Unió Soviètica.

Com a resultat de la catàstrofe, Aràbia Saudita ha comprat terres agrícoles als Estats Units, Argentina, Indonèsia, Tailàndia, i Àfrica. Aràbia Saudita classificat com un important comprador de les terres agrícoles en els països estrangers².

Comparació entre els recursos hídrics d'Aràbia Saudita amb el llac Erie (EUA)

Font: National Geographic.

¹ "Saudi Arabia's Great Thirst", National Geographic: <http://environment.nationalgeographic.com/environment/freshwater/saudi-arabia-water-use/>

² "These 14 Countries are buying incredible amounts of foreign land in deals you never hear about": <http://www.businessinsider.com/transnational-land-deals-india-china-2012-5>

La escassetat d'aigua com a font de inestabilitat en els propers anys

Aquesta tendència del sector agroalimentari a Aràbia Saudita amenaça al país a que en dos dècades hagi exhaurit la totalitat dels seus recursos hidrogràfics. La demanda d'aigua al país, amb 32 milions d'habitants, segueix creixent a una taxa del 5%.

El país ha estat d'actualitat per els seus problemes financers degut a la forta davallada en el preu del petroli, la principal i gran font d'ingressos del país, però el veritable punt feble del país és la sobre-explotació de l'aigua, uns recursos que són vitals pel conjunt de l'ecosistema del regne del desert.

Una primera mesura urgent ha estat revertir part de les subvencions que durant anys han animat als agricultors de la zona a fer un ús irresponsable dels pocs recursos disponibles a la regió. Aquestes polítiques han sigut una font de malestar generalitzat en el país i de protestes. A més, ara s'han implementat per la via ràpida nous mètodes per facturar l'aigua i noves tarifes que han ofegat un sector clarament sobre dimensionat després d'anys d'injeccions de diners constants per produir productes agrícoles de manera interna. Un ajust necessari, però, si és vol evitar el pitjor dels escenaris. La crisi no només ha afectat als agricultors, sinó que també ha arribat a les altes esferes polítiques: A l'abril, després de molts anys de servei com a ministre d'aigua i electricitat del país, Abdullah Al - Hussayen, va ser remogut del seu càrrec per la família reial, com a part d'una de les majors sacsejades en la laberíntica burocràcia del país, el seu ministeri es va dissoldre.

No cal dir que la baixa pluviometria del país, una de les més baixes del món, i les seves condicions climàtiques, que fan difícil i lenta la recuperació dels recursos consumits.

A causa de generoses subvencions del Govern, Aràbia Saudita –territori dominat pel desert i per l'existència de molts pocs llacs o rius–, s'han acostumat a pagar pràcticament res per a l'aigua el que ha generat una cultura del malbaratament i la dependència. Com a resultat d'això, paradoxalment, es troben entre els consumidors més prolífics del món, utilitzant una mitjana de fins a 350 litres d'aigua per persona per dia. A Europa la xifra equivalent és d'uns 130 litres per dia. A les zones més riques com les ciutats de Riad i Jeddah, la xifra s'eleva a més de 500 litres per persona per dia.

Hi ha hagut mala administració crònica dels recursos hídrics degut a un sistema de planificació central que ha fet impossible el càlcul econòmic com ja van demostrar els economistes **Ludwig von Mises** i **F.A. Hayek** a la dècada dels anys 20 del passat segle. Fa mig segle, Aràbia Saudita va seure en un dels aqüífers més grans i més antics del món, que conté un estimat de 500 quilòmetres cúbics d'aigua. Els experts pronostiquen que en dues dècades es podria haver esgotat pràcticament la totalitat d'aquesta aigua degut a un sistema d'incentius perversos i falta de preus de mercat dels recursos hídrics que ha donat lloc a una sobre inversió i sobre explotació de l'agricultura.

Avui, la indústria agrícola representa més del 80 per cent de l'ús de l'aigua de l'Aràbia Saudita. Com hem vist, els plans del govern per superar la dependència alimentària, van incrementar la musculatura del sector: el país es va convertir en un dels productors de blat més grans del món. Però els objectius es van assolir a un cost insostenible: de mitjana es necessiten 1.000 tones d'aigua, per exemple, per produir una tona de blat. Grans ramats de bestiar es van mantenir en corrals amb aire condicionat, i així tota una sèrie d'inversions sense sentit motivades per un sistema de subvencions perverses.

Canvi de rumb per fer front a la greu crisi de l'aigua

En els últims anys, el programa d'autosuficiència ha estat abandonada: el govern diu que deixarà d'enfonsament i la compra de blat produït al país i molts altres cultius aquest any. D'alguna manera podem dir que el govern s'ha vist obligat a rebentar la bombolla agrícola del país amb el malestar social i la crisi econòmica que això està suposant. Ara el govern saudita ha instat a invertir en els recursos de terra i aigua a l'estranger com a part de la Iniciativa rei Abdullah Saudi Agriculture Investment Abroad, un vehicle inversor (fons sobirà) que inverteix exclusivament en agricultura i aigua. Aquest vehicle ha estat fons de no poques polèmiques i especulacions per les seves compres massives de terres a països en vies de desenvolupament al continent Àfrica, però amb compres també a Argentina, Estats Units i altres països.

Entre d'altres iniciatives, el govern a iniciat tota una sèrie de fortes inversions en tornat plantes de dessalinització. Aràbia Saudita és, amb molt, el major consumidor del món en terme de tecnologia de dessalinització amb més de 30 plantes al litoral processar milions d'hectolitres d'aigua cada dia que després es canalitzen a les principals ciutats i centres urbans. La dessalinització no és una solució fàcil i barata i implica tota una sèrie de nous reptes. Entre d'altres l'elevat cost energètic que implica

aquest tipus de tecnologia per produir aigua per l'ús humà. Es calcula que el país consumeix bora 1,5 milions de barrils de petroli al dia per satisfer el cost energètic de les seves plantes dessalinitzadores, el que suposa més que el consum diari de petroli del Regne Unit.

L'altre gran repte és el medi ambienta. D'una banda per l'efecte directa de la crema d'oli durant resultat de dessalinització a més diòxid de carboni. D'altre banda, l'impacte que té el vessar grans quantitats de salmorra a l'aigua del mar de nou i l'impacte que això provoca a la pesca en les aigües territorials del país i del conjunt de l'ecosistema marí del golf pèrsic.

El cas fallit de la industrialització forçosa del camp per part de les autoritats d'Aràbia Saudita torna a posar en evidència la importància de la propietat privada i l'estat de dret com a bases fonamentals i insubstituïbles d'un sistema de mercat que garanteixi una bona inversió dels recursos i un sistema de preus de mercat que permetin el càlcul econòmic i evitin sobre explotar i consumir uns recursos dels quals depèn la necessitat més primària e important de l'home. Prenguem nota.

Imatge Satèl·lit SPOT-5 . Tabuk, Aràbia Saudita

